

ANNE BABA TUTUMLARI VE KİŞİLİK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

1. OTORİTER TUTUM

Çocuğunu, belirli bir ideal peşinde ve belirli kalıplar içinde, adeta küçük bir yetişkin yapma çabasıyla yetiştirmeye çalışan anne babalardır. Bütün kontrol anne ve babadadır. Çoğunlukla anlayışsız, hoşgörüsüz, katı ve baskıcı bir tutum içindedirler. Çocuğun davranışları katı standartlarla değerlendirilir, hata ve yanlış yapma hakkı yoktur. Çocuktan kurallara sorgulamadan uyması beklenir, evde her şey kurallara ve saatlere bağlıdır.

Anne babanın gözleri sürekli çocuklarının üzerindedir. Çocuk korkmazsa kurallara uymaz mantığıyla hareket ettikleri için çocuğun en basit hatasını cezalandırırlar. Yaptırım gücü anne babadadır. Anne baba isteklerinden ödün vermez, çünkü onlar hep haklıdır. Çocuğunu anlama onun seviyesine inme çabasını göstermezler.

Baskıcı ve otoriter ailenin verdiği eğitimde ceza verici bir yaklaşım vardır. Aile cezayı iyi bir ders olsun, bir daha hata yapmasını mantığı ile verilir ve bu cezalar genelde çocuğa göre ağır cezalardır. Ailenin verdiği disiplin çocuğu hayatından bıktırır. Çocuğun en doğal hakları bile çocuğa uslu olmasının bir ödülü olarak verilir. Bu tür ailelerde büyüyen çocuklardan başarı beklemek yanlış olur. Çocuk anne babanın kurallarını yerine getirme çabasında olduğu için kendini ifade edemez. Ailenin belirlediği kurallar ve sınırlar içinde çocuklarını kendine özgü yapıları adeta yok sayılır.

Otoriter bir ailede yetişen çocukların özellikleri

- ☐ Stresli, tedirgin çocuklardır
- ☐ Kendine olan güveni hemen hemen yok gibidir
- ☐ Sessiz çekingen başkalarının etkisinde kolayca kalabilen çocuklardır
- ☐ Sürekli eleştirildiği için aşığılık duygusu geliştirebilir
- ☐ Dıştan denetimlidirler. Kendi başlarına karar veremezler dışarıdan birilerinin onu yönlendirmesini beklerler.
- ☐ Tam tersi çocuk isyankâr da olabilir.

2. SERBEST ANNE BABA TUTUMLARI

Çocuklarına özgür ve eşit ortam yaratma isteği ile doğmuştur. Anne babanın çocuğa egemen olma ve onun üzerinde baskı kurma eğilimi yerine, çocuğun başına buyruk yetişmesi,

dilediğince davranması ve çocuğun üzerinde aile denetiminin olmaması vardır. Çocuğun aşırı hareket ve davranış serbestliği vardır. Kendisine ve çevresine zarar verebilecek davranışlarda bile denetimden uzaktır, aile müdahale etmez. Aile doğruyu ve yanlış çocuğunun yaparak yaşayarak öğrenmesini ister, çocuğa neyi yapması veya neyi yapmaması konusunda bilgi verilmez.

Aile içinde çocuğun hakları sınırsızdır. Çocuğun nerede duracağı belirlenmemiştir. Çocuktan kurallara uyması beklenmez zaten kuralları uygulama ve denetleme düzensizdir. Anne baba çocuğun yanlış davranışlarını görmekte ama 'iyi bir eğitim baskıcı değil, özgür olmalıdır' düşüncesi ağırlıkta olduğu için çocuğa sınırsız özgürlük tanınmaktadır. 'Benim çocuğum ideal davranışlara sahip olmalı' demekte ve çocuğa az da olsa baskı yapmamaktadır. Anne baba çocuğun davranışlarına karışmamakta, yalnız büyük bir problem olduğunda varlıklarını hissettirmektedirler. Kural tanımayan bu çocuklar okullardaki kurallarla karşı karşıya kalınca hayal kırıklığına uğramaktadırlar.

Serbest anne baba tutumunda yetişen çocuklar bir müddet sonra anne babalarını denetim altına alırlar, şımarık olurlar. Her ortamda istediklerini elde ettikleri için doyumsuzdurlar. Anne babanın bu serbest tutumları ev içinde geçerli olduğu gibi ev dışında da geçerlidir. Tabii en büyük problem misafirliğe gidildiğinde veya başka çocuklarla karşı karşıya kalındığında ortaya çıkar.

Serbest tutumda anne babanın görevi çocuklarına hizmet etmek, onları mutlu etmektir. Çocukları mutlu olsun diye tüm isteklerine kayıtsız şartsız uyarlar. Böyle anne babalar hoşgörölü tutumlarından kolay kolay ayrılmak istemezler. Çünkü çocuğa dilediğini vermenin ona karşı koymaktan daha kolay olduğu düşüncesini kendilerine yerleştirmişler. Çocuğu en kolay metotla büyütmeaktedirler. Bırak ver de ağlamasın, siz hiç çocuk olmadınız mı? Bu tip anne babalar kendi yaşamadıklarını çocuklarının yaşamasını isterler.

Serbest tutumla yetişen çocukların özellikleri

- ☒ Devamlı birilerinden hizmet beklerler
- ☒ Her isteklerinin yapılmasını beklerler
- ☒ Okuldaki kurallarla karşı karşıya kaldıklarında hayal kırıklığına uğrarlar
- ☒ Diğerlerinin dikkatini çekmeye çalışırlar
- ☒ Bencil ve saygısızdırlar
- ☒ İstekleri buyruk niteliği taşımaktadır
- ☒ Toplumun vermediği hakları kendilerine tanımaya çalışırlar.

3. İLGİSİZ VE KAYITSIZ ANNE BABA TUTUMLARI

Çocuğun davranışları karşısında ilgisiz ve vurdumduymaz davranışlar sergileyen anne babalardır. Bu tip aileler için çocuğun varlığı ile yokluğu belli değildir. Bu gruba giren anne babalar genellikle hoşgörü ile boş vermeyi birbirine karıştırmaktadırlar. Çocuk anne babayı

rahatsız etmediği müddetçe, çocukla ilgili problem yoktur, eğer çocuk anne babayı rahatsız ederse o zaman çocuk ile ilgili gündem oluşur. Bu gündem daha çok şikâyetlerle doludur.

Bu tip ailelerde çocuk fiziksel ve duygusal yalnızlığa itilmektedir. Çocuğun hareketlerinin görmezlikten gelinerek dışlanması söz konusudur. Anne, baba, çocuk arasında iletişim kopukluğu vardır. Ailenin çocuğa tepkileri düşük seviyededir.

İlgisiz kayıtsız tutumla yetişen çocukların özellikleri

- ❑ Çocuk dikkat çekmek için etrafına zarar verebilir
- ❑ İnsanlarla ilişki kuramaması sonucu sosyal gelişmesinde gecikme ve saldırganlık sergileyebilir.
- ❑ Sözlü iletişim yetersizliğinden dolayı dil gelişiminde gecikme, konuşma bozuklukları ortaya çıkabilir
- ❑ Öz güven sorunu yaşar
- ❑ Hayattan ve kendisinden beklentisi olmaz.

4. DENGESİZ VE KARARSIZ ANNE BABA TUTUMLARI

Çocuğun belirli bir davranışı anne baba tarafından farklı yorumlanır. Anne babalar aynı davranışı kimi zaman normal karşılarken kimi zamanda cezalandırabilirler. Bu durum daha çok anne veya babanın o anki psikolojik durumu ile ilintilidir. Anne veya baba yorgunsa, başka zaman normal olan davranış o an için yapılmaması gereken bir davranıştır. Bu durumda çocuk neyin doğru neyin yanlış olduğunu anlayamamaktadır.

Tutarsız anne baba tutumlarını içeren bir diğer tutum ise, anne için doğru olan bir şeyin baba için yanlış olması veya tam tersi durumun oluşmasıdır. Anne ve baba farklı disiplin anlayışı geliştirebilirler. Anne ve baba mutlaka aynı görüşe sahip olmalıdır, biri olumsuz davranışı hoş görüp diğeri ceza uygulamamalıdır. Baba çocuğa bir suç işlemesi sonucunda bir ceza verdiğinde anne hemen annelik şefkati ile çocuğunu kucaklayıp sevmemelidir

Bazen anne babalar çocuğun verdiği tepkilere karşı nasıl davranması gerektiği konusunda kararsız kalabilmektedir. Bazen gülüp geçmekte bazen de acaba hatalı mıyız? şeklinde düşünmektedir.

Bu tip ailelerde çocuğun yanında eşler birbirlerini eleştirmekte sakınca görmezler. Çocuk söz dinlesin diye ilk önce yumuşak konuşurlar, sabırları zorlanınca seslerini yükseltip tehditler savurmaya başlarlar, kendini suçlu hisseden anne diz çöküp çocuktan özür diler. Çocuk hangi davranışının tepki alacağı konusunda herhangi bir fikre sahip değildir. Anne babaların çocuklar hakkındaki tutarsız ve ayırımçı davranışlarından bir başkası ise kız erkek çocuk ayırımıdır. Genelde erkek çocuklar kız çocuklara oranla daha ayrıcalıklıdır. Erkek

çocuklar el üstünde tutulurken kız çocuklar daha geri planda yer almaktadır. Bazı ailelerde ise bu durum tam tersi olabilmektedir.

Büyük çocukların yetiştirme tarzı ile küçük çocukların yetiştirilme tarzları arasında da farklılıklar görülmektedir. İlk çocuğu yetiştirirken daha otoriter, kuralcı ve hatalı olurken, ortanca çocuklarda biraz daha esnek davranılmakta, küçük çocuklarda ise daha sevecen ve hoşgörülü olunmaktadır. Anne babaların küçük çocukları daha fazla koruduğu, büyük çocuklara ise erken yaşta fazla sorumluluk yüklediği de diğer bir gerçektir.

Dengesiz ve kararsız tutumla yetişen çocukların özellikleri

- ❑ Aşırı isyankâr ya da aşırı boyun eğici olabilirler
- ❑ Kaygılı, güvensiz bir kişilik sergileyebilirler
- ❑ Büyüdüklerinde karşındaki insanlara zor güvenirler
- ❑ Tutarsız bir kişilik sergilerler
- ❑ Karar vermekte güçlük yaşarlar.

5. AŞIRI KORUYUCU ANNE BABA TUTUMLARI

Bu tip ailelerde çocuğa gereğinden çok özen gösterirler. Koruyucu tutum daha çok anne ve çocuk arasında gözlenir. Her türlü kararı çocuk yerine aile alır. Geç kavuşulan, aşırı istenilen, tek çocuk, tek erkek veya kız çocuk gibi çocuklar genellikle abartılmış sevginin odak noktası olurlar. Bu tip anne babalar çocuklarını el bebek gül bebek büyütürler. Adeta kucaktan yere indirmezler. Genellikle bu tür çocuklar erken konuşup geç yürürler. Aile tarafından çocuğun her çağrısına cevap verilir. Bu tip aileler çocuklarının üzerlerine titrerler. Çocuğa zarar gelebilecek ortamlardan kaçınırlar. Ağlamasın, üşümesin, terlemesin, hasta olmasın, yorulup incinmesin, mikrop kapmasın diye aile üyeleri ellerinden gelen tüm gayreti gösterir. Çocuk adeta bir cam fanus içinde büyütülür.

Çocuğun gelişimine göre davranmasına fırsat verilmez. Aşırı koruyucu anne, çocuğuyla öyle bütünleşir ki onun büyüdüğünü ve olgunlaşabildiğini asla kabul etmek istemez. Bu tür anne babalar ergenlik çağında bulunan çocuklarına bile kendileri banyo yaptırmak isterler. Çocuğun veya gencin kıyafetini anne baba seçer. Çocuğa evde, seçim konusunda pek söz hakkı verilmez. Bu ailede, çocuk büyümüş olmasına rağmen anne çocuğuyla yatmak ister. Sebep olarak da geceleyin çocuk korkulu rüya görürde korkarsa ben

onun sesini duyamam, yanında olamam diye söylerler. Anne bu tür davranışıyla çocuğuna olan derin sevgisini dile getirdiğini ve çocuğuna yardım ettiğini düşünmektedir. Ama gerçekte kendi yalnızlığını ve mutsuzluğunu, çocuğuna kendisini adanarak telefî etmeye çalışmaktadır. Çocuğunu kendine aşırı bağımlı yaparak kendisini değerli ve eşî bulunmaz hissetmektedir. Çünkü çocuk en ufak

davranışta dahi annesinin fikrini almaktadır. Anne, çocuğu kendisine tutsak etmekte ve bağımlı kılmaktadır. Çocuğa sorulan soruları anne baba cevaplandırır

Aşırı koruyucu ve abartılı sevgisi olan anne babalar çocuklarına derin duygusal bağla bağlanırlar. Anne baba çocukları için sebepsiz yere aşırı kaygı içindedir. Bu kaygıda onları çocuklarını aşırı korumaya yönlendirir. Çocuğu mutlu edemeyeceklerini düşündükleri için hep endişelidirler. Çocuğa karşı boğucu şefkat gösterirler.

Korucu tutumla yetişen çocukların özellikleri

- ❑ Aşırı bağımlı, öz güveni gelişmemiştir
- ❑ Sosyal gelişimi zedelenir
- ❑ Toplum tarafından kabulü zorlaşır
- ❑ Kendini gruba kabul ettirmek için isyankâr olabilir
- ❑ Tek başına kararlar alamaz

6. REDDEDİCİ ANNE BABA TUTUMLARI

Reddedici tutum içerisinde olan ailelerde çocuğa karşı âdeta düşmanmış gibi davranılır. Çocuğa, farkında olmadan, sevgi, merhamet, sıcaklık, şefkat verilmez. Daha çok çocuğun başaramadıkları üzerinde durulur ve çocuk yoğun eleştiriler alır. Bu tip ailelerde, çocuk genellikle hiç beğenilmez ve her yaptığı devamlı eleştirilir. Neredeyse çocuğa baskı yapmak için her türlü fırsat kollanır. Çocuğun iyi ve olumlu yönlerinden çok, çocuğun devamlı kötü ve olumsuz yönleri üzerinde durulur.

Çocukları öz evlatları olduğu halde üvey evlat muamelesi görmektedir. Bazen sadece anne bazen de sadece baba çocuğa karşı reddedici tutumlar sergiler. Fakat aile içinde çocuğa genel olarak soğuk ve eleştirel tutumlar sergilenir. Reddetme, çocuğun bedensel ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılamasına engel olacağından bu tür tavır ve davranış içeren ailelerde çocuktan sağlıklı davranışlar beklemek yanlış olur. Anne baba çocuğuna karşı sevgisini asla göstermemekte, çocuğunu anlamamakta ve onu kurallarla, soğuk davranışlarla ve emirlerle yönetmeye çalışmaktadır.

Bu tür davranışlar sebebi ne olursa olsun kabul edilebilir davranışlar değildir. Ailenin gerekirse profesyonel bir yardım alarak bu sorunu çözmeleri gerekmektedir. Aksi takdirde bu tip çocuklar ilerleyen yaşlarda daha büyük problemlerle toplumun karşısına çıkmaktadır.

Reddedici tutumla yetişen çocukların özellikleri

- ❑ Kaygılı ve güvensizdirler
- ❑ Tutarsız bir kişiliktirler
- ❑ Suç işlemeye meyillidirler

- ❑ İnsanlarla iyi ilişkiler kuramazlar, arkadaş bulmada zorlanırlar
- ❑ Saldırgan ve isyankâr olabilirler
- ❑ İnsanların haklarına saygı göstermezler.

7. MÜKEMMELİYETÇİ ANNE BABA TUTUMLARI

Mükemmeliyetçi anne babalar çocuklarından her şeyin en iyisini bekler. Kendi gerçekleştiremedikleri şeyleri çocuklarının gerçekleştirmesini beklerler. Çocuklarından yüksek başarı beklerler. Ayrıca çok iyi resim yapmalı, şarkı söylemeli, iyi konuşmalı lider olmalı, iyi yüzmeli koşmalı, herkesin parmakla göstereceği örnek davranışlar sergileyen bir çocuk olmalıdır.

Bu tutumda olan anne babalar çocuklarını oldukları gibi kabul etmezler, her alanda çocuklarının kapasitelerini zorlarlar. Çocuklarının eksik olan kısımlarını özel derslerle telafi etmeye çalışırlar. Çocuğun kaldıramayacağı yükler yüklenir. Çocuğun yanlış yapmaya hakkı yoktur. Anne babaların kuralları ve kalıpları vardır, çocuklar bu kurallara uymak zorundadır. Mükemmeliyetçi anne babalar çocuklarından aşırı şekilde toplum kurallarına uymasını beklerler. Çocuklar tıpkı bir büyük gibi yetiştirilir. Çocuğun arkadaşlarını bile aile seçer.

Çocuk anne babanın koyduğu kurallara uymadığı zaman çocuğa verilen cezalar katı ve sert olmaktadır. Önce duygusal sömürü 'senin için saçımı süpürge ettim, hayırsız evlat, ölürsem hakkımı helal etmeyeceğim' gibi. Eğer bunlar işe yaramazsa fiziksel şiddet uygulanmaktadır. Ve bütün bunlar 'çocuğumun iyiliği için' mantığından yola çıkılarak yapılmaktadır.

Mükemmeliyetçi anne babalar çocuklarından aşırı titizlik ve temizlik beklerler. Çocuğun azıcık üzerini kirletmesi bile olay olur. Çocuk sürekli ailenin istediği kalıba uymak zorundadır.

Mükemmeliyetçi ailelerde yetişen çocukların özellikleri

- ❑ Aşırı titiz ya da tam tersi dağınık çocuklardır
- ❑ Kendilerine güvenleri yoktur
- ❑ Başarısızlığı uğradıklarında kolayca hayal kırıklığı yaşarlar
- ❑ Yanlış yapmaktan korkarlar

❑ Okuldaki sıraları hep derli toplu, ders aralarında ödev yapan, grup çalışması gerektiğinde şikâyet eden, bir işi tam yapmak için günler öncesinden çalışmaya başlayan çocuklardır.

8. GÜVEN VERİCİ, DESTEKLEYİCİ AİLE TUTUMLARI

Güven verici, aile tutumunda çocuklara karşı hoşgörü ve destekleme vardır. Anne baba çocuğunu olduğu gibi kabul edip destekler. Çocuklarına karşı sevgi doludurlar. Çocuğun ilgilerini, yeteneklerini göz önünde tutarak, yeteneklerini gerçekleştirebileceği ortamlar hazırlarlar.

Anne baba birbirlerine ve çocuğa olan duygularında açık davranır. Aile içinde güven ve şeffaflık vardır. Problemlerle nasıl baş edebileceğini birlikte araştıran, huzurlu bir aile ortamı vardır. Anne babalar çocuklarına karşı hoşgörülüdürler, onları desteklerler, çocuklarıyla ilgili kararlar alırken seçenekler sunarlar, çocuğun seçtiği davranıştan ders almasına izin verirler.

Aile ortamı çocuğa kendini anlatma özgürlüğü veriyorsa çocuk sağlıklı biçimde gelişir aileyi ilgilendiren kararlar alınırken çocuğun fikri sorulur. Çocuğun fikirleri ne kadar mantıksız ve basit olursa olsun mutlaka saygıyla dinlenir, çocuk susmaya değil konuşmaya teşvik edilir.

Böyle bir ailede evde ve toplumdaki kuralların sınırları bellidir. Çocuk neyi nerede yapacağını veya yapmayacağını bilir. Evde uygulanacak kuralları çocuklarıyla birlikte belirlerler ve bu kurallara herkes uyar. Anne ve baba çocuğa davranışlarıyla iyi bir modeldir. Çocuklarından görmek istemedikleri davranışı kendileri de yapmak istemezler.

Çocuk belirli sınırlar içinde özgürdür. Çocuğa şiddet ve duygusal yaptırım gücü yerine, anlatarak ikna etmeye çalışırlar. Eğer aile ortamı çocuğa kendi benliğini, kimliğini duygu ve düşüncelerini anlatma özgürlüğü veriyorsa çocuk sağlıklı biçimde olgunlaşır.

Güven verici, destekleyici ailelerde yetişen çocukların özellikleri

- ☐ Sosyalleşmiş, iş birliğine giren çocuklardır
- ☐ Arkadaş canlısı ve duygusaldırlar
- ☐ Sosyal açıdan dengeli ve mutlu bireylerdir
- ☐ Öz güvenleri yüksektir, sorumluluk sahibidirler
- ☐ Kendine ve başkalarına güvenir
- ☐ Yaratıcı ve bağımsızdır
- ☐ Kurallara ve otoriteye saygı duyar

AİLELERE ÖNERİLER

☐ Çocuğunuzun yanında eşinizi asla kötülemeyin ve eleştirmeyin; anne baba eşlerine olan kızgınlık, kırgınlık eleştiri içeren davranış ve sözlerini çocukların yanında yapmayalım. Kendi kırgınlığınıza çocuklarımızı ortak etmeyin. Çocuk anne babanın birbirlerini kötülemesini, eleştirmesini istemez, birbirlerini sevip beğenmesini ister.

- ☐ Çocuğunuza eşinizle mutlu olduğunuzu söyleyin ve davranışlarınızla da bunu

gösterin; Kızgınlık anında annen-baban beni üzme için yapmadı, kötü bir niyeti yoktu diyebiliriz.

❑ Sizin de çocuğunuzun da istediğinin olacağı çözümler üretmeye çalışın; çocukların her zaman sorunlara sizin getireceğiniz çözümlerden başka çözümleri vardır. Çocuğunuza beklediğinizin ne olduğunu söyledikten sonra; onunda beklentisinin başka olduğunu bildiğinizi ve bu yüzden oturup her iki tarafında istediğinin olabileceği ortak bir çözüm bulmaya çalışın.

❑ Çocuklarınızı gerçekten dinleyin ve bunu ona gösterin; çocuğunuzu dinlerken tv. İzlemeyin, gazete okumayın, başka işlerle meşgul olmayın. Konuşurken göz teması kurun, çocuğun yüzüne bakın, aynı hizada olmaya dikkat edin.

❑ Çocuklarınıza sözlerinizle değil davranışlarınızla örnek olun; çoğu zaman anne babalar çocuklarına öğüt verirler: şöyle yapmalısın, bu işin doğrusu bu, böyle davranmanı istemiyorum. Çocuk sözlerle anlatılanlardan çok davranışlarınızla vereceğiniz mesajları almaya açıktır.

❑ Kendi çözümlerini kendisinin bulacağı dinleme metoduyla onu dinleyin; yorum yapmanız gereken bir şey anlattığınızda 'hım, anlıyorum, evet, sonra ' gibi devam sağlayacak sözcüklerle çocuğu sonuna kadar dinlemeniz gerekiyor, çünkü amacımız çocuğun gömesi gereken noktaya kendiliğinden gelmesi.

❑ Çocuklarınızla sen dili ile değil ben dili ile konuşun; örneğin; sen tembelsin, çalışmıyorsun, sorumsuzsun (sen dili) yerine, çalışmadığın zaman ben üzülüyorum, çünkü hak etmediğin halde kötü not almış oluyorsun (ben dili) kullanılmalı

❑ Çocuğunuzun olumlu yönlerini ve başarılarını ön plana çıkarın

❑ Çocuklarınızı kardeşleriyle ve arkadaşlarıyla kıyaslamayın. Kıyaslamak reddetmektir.

❑ Başkalarının yanında çocuğunuzun daima olumlu özelliklerini anlatın. Bizimki çok tembel, oğlum-kızım çok yaramaz, bizi hiç dinlemiyor teyzesi, vb ifadelerle çocuğun olumsuz özelliğini yoğunlaştırmış ve kendimizi de kötü hissetmiş oluyoruz.

❑ Çocuğunuzun babasını-annesini kötülemesine, eleştirmesine ya da onların hakkında olumsuz konuşmasına izin vermeyin ve asla sana katılıyorum, çok haklısın, baban hep böyledir vb. demeyin onun yerine babanın yorgun olabileceği, başka şeye canının sıkıldığını aslında onun böyle bir kişi olmadığını vurgulayın.

❑ Çocuğunuzun aldığı sonuçları değil çalışmasını ve gayretini ödüllendirin; biz onları iyi sonuçlar alırlarsa ödüllendiririz, gayretleri, çalışkanlıkları sonuca yansımıyorsa göz ardı ederiz, hatta ödül şöyle dursun kızarız bile. Unutmayın çocuğunuz her şeyi başarmak zorunda değil.

❑ Çocuğunuzun akıllı, iyi niyetli, güzel olduğunu dile getirin.

❑ Çocuğunuzun koşulsuz sevin; başarılı olursan seni severim, istediğim gibi olursan seni severim, vb ifadelerden kaçın. Çocuklarınızı koşulsuz severseniz, onlara da hem kendilerini hem de insanları koşulsuz sevmeyi öğretirsiniz.